

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

**СЕКЦІЯ № 4. КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ
ПРАКТИКИ В ЦИФРОВУ ДОБУ**

Шакун Наталія

ГУМАНІТАРИСТИКА У СВІТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ..... 179

Варивода Петро

РІВНІ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЄВОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ..... 182

Гончарова Ольга

ПЛАСТИКА ЛЮДИНОМІРНОСТІ ЯК КРЕАТИВНА
СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРАКТИКА В ЕПОХУ ГЕНЕРАТИВНОГО
ІІІ..... 186

Семко Яна

СТИЛІ ЖИТТЯ В УМОВАХ ПЛИННОЇ СУЧАСНОСТІ..... 190

Врайт Галина, Калаєва Каміла

ЦИФРОВЕ МИСТЕЦТВО ЯК ФЕНОМЕН КРЕАТИВНИХ
ІНДУСТРІЙ ХХІ СТОЛІТТЯ: НОВА ФОРМА КОМУНІКАЦІЇ.... 194

Хоботня Марія

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО
ВІКУ..... 196

Олійник Віра

СУЧАСНІ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ПРОЄКТИ ТА
ОБМІНИ..... 200

Поздняк Дар'я

«ЦИФРОВИЙ АРХІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ» – ПРОЄКТ З
ОЦИФРУВАННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНИХ
ПАМ'ЯТОК..... 203

Святова Софія

МИСТЕЦТВО МАЙДАНУ КУЛЬТУРА ПРОТЕСТУ ТА
НАЦІОНАЛЬНА ГІДНІСТЬ..... 206

ВАРИВОДА ПЕТРО

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальність
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»,
факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Науковий керівник: **ВОРОНКО ОЛЕГ**, кандидат історичних наук, доцент
кафедри мистецьких дисциплін факультету дошкільної,
початкової освіти і мистецтв
*Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка,
м. Чернігів, Україна*

РІВНІ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

В Україні не існує окремого закону, котрий би регулював відносини, що складаються у сфері дозвілля. Часткові норми, що регулюють культурно-дозвілльєву діяльність містяться в таких загальнонаціональних документах як Конституція України, Законах України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про культуру», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про музеї та музейну справу», «Про туризм», «Про охорону культурної спадщини», «Про професійних творчих працівників та творчі спілки», «Про народні художні промисли», «Про Український культурний фонд», Указі Президента України «Про державну підтримку культури і мистецтва в Україні» та ін. нормативних документах.

Так, Основний Закон держави – Конституція України покладає на органи місцевого самоврядування вирішення майже всіх питань життєдіяльності мешканців територіальних громад, в тому числі й питання забезпечення населення культурно-дозвілльєвою діяльністю. Проте, сам Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не містить жодного положення, яке б регламентувало повноваження органів місцевого самоврядування у сфері дозвілля. Більше того, в тексті цього закону жодного разу навіть не згадується поняття «дозвілля» чи «культурно-дозвілльєва діяльність». У статті 27 закону є лише загальне визначення повноважень виконавчих органів місцевих рад у сфері культурного розвитку. Так, до власних повноважень ОМС віднесено забезпечення складання балансів фінансових, трудових ресурсів, грошових доходів і видатків, необхідних для управління культурним розвитком відповідної території. Стаття 32 цього ж закону до відання виконавчих органів місцевих рад у якості власних повноважень відносить управління закладами культури, які належать територіальним громадам або передані їм, та організацію їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення [1].

В інших нормативно-правових актах так само містяться лише поверхові згадки про дозвілльєву діяльність. Не дивлячись на це, державна політика у сфері дозвілля є важливою складовою політики Української держави, й

забезпечується на різних рівнях: загальнонаціональному, регіональному, місцевому та локальному.

Основними напрямками діяльності державних органів влади у сфері дозвілля на *загальнонаціональному рівні* є:

1. Захист навколишнього природного середовища, створення природо-заповідного фонду.
2. Збереження та розвиток національної культурної спадщини, в тому числі народних традицій, обрядів, звичаїв, ремесл тощо.
3. Популяризація розвитку аматорської діяльності та художньої творчості.
4. Підтримка та розвиток закладів культури, що належать до інфраструктури дозвілєвої сфери – бібліотек, центрів дозвілля, культурних центрів, центрів народної творчості, кінотеатрів, спортивних клубів, аквапарків та ін.
5. Розробка нормативно-правового забезпечення дозвілєвої сфери.
6. Підтримка наукових досліджень проблем культурно-дозвілєвої діяльності.

Основними державними органами влади у сфері дозвілля загальнонаціонального рівня є Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України та профільні міністерства.

Діяльність державних органів влади у сфері дозвілля на *регіональному рівні* носить більш суттєвий та практичний характер, бо саме від цих органів наряду залежить ефективність функціонування сфери дозвілля конкретного регіону. На регіональному рівні створюються відповідні департаменти, управління, відділи та сектори, агенції, які:

- стимулюють/стримують розвиток певних видів дозвілля;
- створюють сприятливі умови для активного залучення населення в культурно-дозвілєву діяльність;
- створюють, утримують, розвивають інфраструктуру дозвілля;
- ініціюють, організовують та підтримують проведення різноманітних заходів, програм та проєктів;
- фінансують заклади культури, які підтримують активну культурно-дозвілєву діяльність та розвивають індивідуальну творчість;
- підтримують різні верстви населення в частині доступу до культурних цінностей тощо.

Нормативне, програмно-проєктне забезпечення дозвілєвої діяльності регіону здійснюється обласними державними адміністраціями та обласними радами.

Не дивлячись на важливість загальнонаціонального та регіонального рівнів управління культурно-дозвілєвою діяльністю в Україні, все ж визнаємо, що найвагоміший вплив на організацію дозвілля населення забезпечується на *місцевому рівні* – органами місцевого самоврядування

(місцевими радами та виконавчими комітетами) та структурними підрозділами ОМС (управліннями, відділами, секторами), адже саме ОМС найбільш обізнані з соціокультурною проблематикою, запитами, інтересами та потребами населення в тому чи іншому дозвіллі.

Органи місцевого самоврядування:

- створюють умови та забезпечують участь жителів у місцевих дозвіллевих заходах, проєктах та програмах;
- планують та організовують культурно-дозвіллеву роботу;
- впроваджують інноваційні дозвіллеві технології;
- займаються пошуком нових дозвіллевих форм роботи;
- здійснюють методично-організаційний супровід творчих колективів, аматорських об'єднань;
- забезпечують інформаційно-рекламну діяльність видів дозвілля;
- захищають інтереси представників творчих професій;
- створюють та утримують у комунальній власності дозвіллеву мережу (центри народної творчості, культурні центри, парки, басейни, спортивні майданчики, туристичні об'єкти, концертні зали тощо);

Варто зауважити, що реформа децентралізації влади в Україні спричинила відповідні процеси й в культурно-дозвіллевій сфері. Сьогодні ми вже можемо констатувати, що культурна політика на місцях активно спрямовується на збереження культурної самобутності та національної ідентичності, децентралізацію та демократизацію сфери дозвілля.

Демонстративною відповіддю українського народу на повномасштабне вторгнення РФ в Україну стала стійка тенденція збереження культурної самобутності та національної ідентичності. Практично одразу державні органи управління на всіх рівнях відреагували заходами підтримки національної культури та додатковим створенням умов для національного культурного самовираження, а галузь культури та дозвілля перетворилася на тилловий патріотичний фронт, метою якого стало не лише задоволення власних дозвіллевих потреб, а й підтримка ЗСУ, конвертування власної творчості в донати.

Безперечно, централізована культурно-дозвіллева політика неспроможна мобільно й однаково ефективно по всіх регіонах держави реагувати на нові виклики й потреби. Набагато мобільніша в цьому плані місцева політика, яку впроваджують ОМС. З цього приводу влучно виразився французький культурознавець А. Жирар, який зазначив, що для забезпечення актуальності культурних програм, вкрай важливо «обговорювати цілі, завдання й засоби культурної політики на місцевому рівні» [2, с. 172]. Саме тому, метою політики децентралізації є самобутній розвиток регіонів країни, максимальне врахування місцевої специфіки та самобутності, потреб і запитів місцевого населення. У дозвіллевій діяльності це проявляється в забезпеченні диференційованого підходу до планування, фінансування та проведення

дозвіллевих заходів, удосконаленні діяльності закладів, які забезпечують дозвілля, через врахування місцевих особливостей.

Політика демократизації сфери дозвілля передбачає досягнення рівності прав людини на культурно-дозвіллеві послуги незалежно від національності, статі, соціального походження, релігійної приналежності тощо. З огляду на зазначене, дозвіллеве обслуговування має ґрунтуватися на врахуванні індивідуальних можливостей та здібностей, потреб та інтересів. Останнім часом, не зважаючи на дію воєнного стану в Україні, державні органи в сфері управління дозвіллевою діяльністю намагаються створити умови доступності культурно-дозвіллевих послуг для всіх споживачів – мало мобільних, людей з особливими потребами тощо. Це проявляється у зведенні пандусів, будівництві спеціальних доріжок для мало зрячих/незрячих людей й т. п. Відбувається також орієнтація на демократичні форми культурно-дозвіллевої діяльності з метою створення умов для задоволення дозвіллевих потреб всіх верств населення, не дивлячись на їхні статки чи інші можливості. Це проявляється у створенні пересувних клубів, фестивалів, виставок, майстер-класів тощо.

На *локальному рівні* організацію дозвілля населення забезпечують керівники закладів культури, які надають культурно-дозвіллеві послуги, – клубів, центрів культури, центрів народної творчості, бібліотек, музеїв тощо. Найяскравіше це виявляється у створенні та діяльності добровільних дозвіллевих об'єднань при таких закладах.

В Україні існує чимало видів добровільних дозвіллевих об'єднань, серед найбільш популярних назовемо: дитячі, любительські та благодійні об'єднання, молодіжні, спортивні та туристичні клуби, жіночі/чоловічі, ветеранські, просвітні та релігійні організації, хобі-об'єднання тощо. Ці та інші об'єднання створюються за ініціативою громадян, вирізняються автономією по відношенню до офіційної влади та демократичним управлінням. Як правило добровільні дозвіллеві організації не орієнтовані на одержання прибутку.

Варто зауважити, що місцева влада через комунальні заклади освіти та культури в своїй більшості заохочують жителів громади до створення різноманітних дозвіллевих об'єднань, адже участь у таких об'єднаннях розвиває активну громадську позицію. Крім того, необхідно зважати, що малих в групах більш якісно задовольняються різноманітні потреби життєдіяльності людини, які відповідають пізнавальним, культурним, соціальним, дозвіллевим та іншим запитам. В сучасних глобалізаційних процесах особливої актуальності набирає потреба самоідентифікації людини, що найбільш проявляється у відчутті приналежності індивіда до певної соціальної групи.

З огляду на зазначене, дозвіллеве обслуговування населення на рівні громади вважається найбільш ефективним. Ось чому останнім часом ми

спостерігаємо активну переорієнтацію дозвілєвого обслуговування з державного до місцевого та локального рівнів.

Насамкінець, визначимо критерії ефективності управлінської діяльності культурно-дозвілєвою роботою в громаді:

1) дозвілєві заходи охоплюють різноманітні соціальні верстви населення та відповідають їхнім потребам;

2) до заходів залучаються представники усіх вікових груп;

3) під час організації та проведення дозвілєвих заходів відбувається взаємодія з добровільними дозвілєвими об'єднаннями, які є в громаді;

4) відбувається збереження й відродження кращих традицій соціально-культурного життя громади;

5) громада зміцнює свій імідж та авторитет, стає відомою на місцевому, національному та міжнародному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про місцеве самоврядування в Україні. *Закон України* від 21.05.1997 № 280/97. Дата оновлення: 08.01.2025. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280.pdf>.

2. Girard A. *Cultural Development: Experiences and Policies*. P. UNESCO, 1983. 145 p.

ГОНЧАРОВА ОЛЬГА

кандидатка технічних наук, докторантка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

ПЛАСТИКА ЛЮДИНОМІРНОСТІ ЯК КРЕАТИВНА СОЦІОКУЛЬТУРНА ПРАКТИКА В ЕПОХУ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ

Ми живемо в епоху фундаментальної трансформації соціокультурних практик, каталізатором якої є стрімкий розвиток цифрових технологій і, зокрема, генеративного штучного інтелекту (ШІ). Цифрова доба ставить перед людством *екзистенціальні* виклики, що виходять далеко за межі суто технологічних питань і торкаються самих основ критичного мислення, освіти та екзистенціального здоров'я особистості [2]. Прояснимо сенс поняття *екзистенціал*. За даними словника «Філософія науки і культури» за редакцією відомого українського філософа Назіпа Хамітова «екзистенціал (від лат. *exsistentia* – існування) – ситуація людського буття, що переважно пов'язана з його граничними і трагічними проявами й породжує глибинну зміну стратегій

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.